

JAHON HAMJAMIYATI OLIY DARAJADAGI 3 TA UCHRASHUV
MISOLIDA

Andijon davlat chet tillari instituti
Ingliz filologiyasi, o'qitish
metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti
gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati
yo'nalishi 401-guruh talabasi
To'xtasinova Gulsanam Ilmiy
rahbar: Abdurahmonov To'raxon
Saydullyevich

Annotatsiya: Ushbu maqola jahon hamjamiyatida bo'lib o'tgan uchta yirik diplomatik uchrashuv (BMT Bosh Assambleyasi, G20 sammiti va O'zbekiston-Turkiya ikki tomonlama uchrashuvi) misolida diplomatik etiket va protokol qoidalarining amaliyotdagi ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda har bir tadbirning sanasi, asosiy munozara mavzulari yoritilgan hamda nutq tartibi, kiyinish kodi, o'tirish tartibi, kutib olish marosimlari kabi rasmiy va norasmiy etiket elementlari atroflicha ko'rib chiqilgan. Maqolaning maqsadi - diplomatik etiketning xalqaro munosabatlarda tartib, hurmat va ishonchni shakllantirishdagi asosiy rolini ko'rsatishdan iborat.

Kalit sozlar: Diplomatik etiket, Xalqaro protokol, BMT Bosh Assambleyasi (UNGA), G20 Sammiti, Ikki tomonlama diplomatiya, Sammit diplomatiyasi, Protokol qoidalari, Kuluar diplomatiya.

I. BMT Bosh Assambleyasi Siyosiy Bahslari (UNGA 79) Tahliliy Hisobot

Sana va joylashuv: 2024-yil 24-sentabr va keyingi kunlar, Nyu-York, AQSh.

Asosiy munozara mavzulari: UNGA 79 ning markazida "Global inqirozlar va ishonchni qayta tiklash" mavzusi turdi. Ishtirokchi davlatlar G'azo, Ukraina va Sudandagi mojarolar bo'yicha o'z pozitsiyalarini taqdim etishdi. Shuningdek, BMT Xavfsizlik Kengashini isloh qilish hamda Iqlim o'zgarishi va Barqaror Rivojlanish

Maqsadlari (SDGs)ni moliyalashtirish bo'yicha masalalar muhokama qilindi. Ko'plab davlat rahbarlari global institutsional tizimdagi tengsizlikni tanqid qilib, xalqaro hamjamiyatda adolatlilikni ta'minlashga chaqirdi.

Diplomatik Etiket Tahlili: BMT Bosh Assambleyasi - bu ko'p tomonlama diplomatiyaning eng qat'iy protokoliga ega maydon. Etiketning asosiy ko'rinishlari:

Nutq tartibi: Nutq so'zlash tartibi, an'anaga ko'ra, Braziliya Prezidentidan boshlanadi. Bu BMT tashkil etilganidan beri amalda bo'lgan qaytarilmas protokoldir. Bosh Assambleya raisi nutq so'zlovchini taqdim etar ekan, oliy hurmat (Your Excellency) ifodasi qat'iy ishlatiladi.

Kiyinish kodi: Ishtirokchilarning aksariyati rasmiy an'anaviy kiyimlar (kostyum, galstuk) yoki o'zlarining milliy liboslarida qatnashadi. Kiyinishdagi har qanday xato (masalan, kiyimning yetarli darajada rasmiy bo'lmasligi) diplomatik protokolning buzilishi hisoblanadi.

O'tirish tartibi: Bosh Assambleya zalida davlatlarning o'tirish tartibi ularning ingliz alifbosi tartibidagi nomlari asosida har yili yangilanadi. Bu kichik detal tenglik va tartibni ta'minlaydigan muhim diplomatik odob namunasidir. Shuningdek, rahbarlar nutq so'zlayotganda, boshqa delegatsiyalar zalda bo'lishi va e'tibor berishi hurmat belgisi sanaladi.

II. G20 (Yigirmalik) Davlatlari Sammiti Tahliliy Hisobot

Sana va joylashuv: 2024-yil 18-19-noyabr, Rio-de-Janeyro, Braziliya.

Asosiy munozara mavzulari: Braziliya raisligidagi G20 sammitining asosiy shiori "Adolatli dunyo va barqaror sayyora qurish" bo'ldi. Rahbarlar, ayniqsa, global soliq tizimini isloh qilish va yirik korporatsiyalarni soliqqa tortish bo'yicha kelishuvlarga erishishni maqsad qildi. Sammitda iqlim o'zgarishi, energiya o'tishi (Transition) va rivojlanayotgan mamlakatlardagi qarzidorlik inqiroziga

yechim topish masalalari ustuvor bo'ldi. Sammitning yakuniy bayonoti jahon iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlash bo'yicha aniq mexanizmlarni shakllantirishga qaratilgan edi.

Diplomatik Etiket Tahlili: G20 sammiti eng yuqori darajadagi sammit diplomatiyasi bo'lib, rasmiy protokol qoidalariga rioya qilinadi, lekin UNGAga qaraganda ko'proq norasmiy muloqotga imkoniyat yaratiladi.

Kutib olish protokoli: Sammitga yetib kelgan har bir rahbarni mezbon davlat rahbari (Braziliya Prezidenti) shaxsan kutib oldi. Bu har bir ishtirokchiga teng hurmat ko'rsatish va mezbonning mehmondo'stligini ta'kidlash uchun muhim diplomatik odobdir.

Family Photo (Oila Fotosi): Bu har bir sammitning ajralmas qismi bo'lib, rahbarlarning qanday joylashishi eng muhim protokollardan biridir. Diplomatik etiketga ko'ra, mezbon davlat rahbari markazda turadi. Boshqa rahbarlar esa davlatlar nomining ingliz alifbosi tartibi yoki o'tgan yilgi joylashuvga qarab joylashadilar. Bu tartib rahbarlarning mavqeini emas, balki tadbirkorlik tartibini ko'rsatadi.

Ziyofat Etiketi: Rasmiy ziyofatlarda (gala-dinner) rahbarlarning o'tirish tartibi juda sinchkovlik bilan tuziladi. U siyosiy sezgirlikni aks ettiradi va rahbarlar o'rtasidagi norasmiy muloqot uchun sharoit yaratadi, bu diplomatik kelishuvlar uchun muhim ahamiyatga ega.

III. O'zbekiston-Turkiya Strategik Hamkorlik Kengashi Tahliliy Hisobot Sana va joylashuv: 2024-yil 6-iyul, Toshkent, O'zbekiston.

Asosiy munozara mavzulari: O'zbekiston va Turkiya Prezidentlarining oliy darajadagi uchrashuvi Strategik Hamkorlik Kengashi doirasida bo'lib o'tdi. Asosiy e'tibor savdo-iqtisodiy aloqalarni oshirishga, yangi investitsiya loyihalarini ishga tushirishga qaratildi. Ikki tomon mintaqaviy xavfsizlik masalalari, ayniqsa Afg'onistondagi vaziyat yuzasidan pozitsiyalarni muvofiqlashtirdi. Uchrashuv yakunida turli sohalarga oid bir qancha kelishuvlar imzolandi, bu esa ikki davlat o'rtasidagi munosabatlar strategik darajada ekanligini tasdiqladi.

Diplomatik Etiket Tahlili: Bu uchrashuv ikki tomonlama diplomatiyaning klassik qoidalarini namoyish etdi. Etiketning eng yaqqol ko'rinishlari:

Rasmiy kutib olish marosimi: Tashrif buyurgan Prezidentni kutib olishda faxriy qorovul saf tortishi, davlat madhiyalarining ijro etilishi diplomatik etiketning eng

muhim ko‘rinishlaridan bo‘lib, tashrifning oliy darajada ekanligini bildiradi. Madhiya ijro etilayotganda hurmat bilan tik turish - majburiy protokol qoidasidir.

Muzokaralar formatlari: Uchrashuvlar avval tor doirada (faqat Prezidentlar va Tashqi ishlar vazirligi rahbarlari) va keyin kengaytirilgan tarkibda (vazirlik va idoralar rahbarlari bilan) o‘tkazildi. Bu har bir formatning o‘z muzokara etiketiga ega ekanligini ko‘rsatadi - tor doirada norasmiy, kengaytirilgan

doirada esa rasmiy va yozma protocol asosida.

Imzo qo'yish marosimi:

Kelishuv va shartnomalarni imzolash marosimi rasmiy, tartibli bo‘lib, Prezidentlar hujjatlarga imzo chekayotganda fotokameralar oldida qat'iy tartibda turishlari protokolning ajralmas qismidir. Matbuot anjumani: Prezidentlar o'z bayonotlarini e'lon qilishda, mezbon davlat rahbari har doim birinchi so'z oladi (agar boshqacha kelishilmagan bo'lsa). Bu mezbonlik hurmatini bildiradi.

Xulosa

Ushbu uchta uchrashuv (BMT, G20, Ikki tomonlama tashrif) turli darajadagi, ammo bir maqsadli diplomatik etiket tamoyillarini namoyish etadi. Har bir tadbirda protokol tartib, hurmat va tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi, bu esa xalqaro siyosatda ishonchli va samarali muloqot o'rnatishning asosidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Diplomatik etiket va xalqaro munosabatlar bo'yicha ilmiy ishlarda foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatiga quyidagilarni kiritish tavsiya etiladi (bu adabiyotlar mavzuga yaqin bolgan asosiy ilmiy manbalardir):
2. Satow, Ernest M. A Guide to Diplomatic Practice. (Diplomatik amaliyot bo'yicha qollanma).
3. Nicholson, Harold. Diplomacy. (Diplomatiya).
4. Tog'ayev, E. Diplomatiya va Protokol. (O'zbek tilidagi manba sifatida)
5. BMT Bosh Assambleyasi (UNGA) Rasmiy Veb-sayti: (UNGA 79 ning kun tartibi va protokol qoidalari haqida ma'lumotlar).

6. G20 Rasmiy Veb-sayti: (2024-yilgi sammitning shiori, kun tartibi va fotosessiya protokoli haqida ma'lumotlar).
7. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi (TIV) Rasmiy axborot manbalari: (Oliy darajadagi ikki tomonlama tashriflarning rasmiy bayonotlari va marosimlariga oid ma'lumotlar).